

ROZEJĆ SIĘ (109) *vb pf*

rozejć się (4), **rozyć się** (1), **rozyść się** (1), **roziść się** a. **rozyść się** (1), [**roznić się**, **roznić się**] [*oboczności dotyczą tylko form inf*]; **rozejć się** *ForCnR, Mącz*; **rozyść się** *KromRozm II*; **roziść się** a. **rozyść się** *SkarŻyw*; **rozejć się** : **rozyć się** *GlabGad* (2:1).

się (76), *się* (33).

o oraz e jasne.

W temacie fut rozej- (20), *rozyj-* (1) *KochPhaen*.

inf **rozejć się**, **rozyść się**, **rozyć się** [*w tym zapisy: -(ś)ć* (3), *-dz* (3), *-dź* (1)] (7). ◇ *fut* 3 *sg* **rozejdzie się** (13), **roznidzie się** (1) *Oczko*. ◇ 1 *pl* **rozejdziemy się** (1). ◇ 3 *pl* **rozejdą się**, **rozyjdą się** (7). ◇ *praet* 3 *sg* *m* **rozszedł się** (7) *GliczKsiąż, Leop* (2), *BielKron, WujJud, GórnTroas, JanNKarGórn*, **roszczedł się** (3) *ReszPrz, WujNT* (2). *f* **rozeszła się** (12). *n* **rozeszło się** (4). ◇ 3 *pl* *m* *pers* **rozeszli się** (38). *subst* **rozeszły się** (4). ◇ *plusq* 3 *sg* *m* **był się rozszedł** (1). *n* **było się rozeszło** (2). ◇ *imp* 2 *pl* **rozejdźcie się** (1). ◇ [1 *du* **rozejdźwa się.**] ◇ *con* 3 *sg* *m* **by się rozszedł** (1). *n* **by się rozeszło** (1). ◇ 3 *pl* *m* *pers* **by się rozeszli** (4). ◇ *part praet act* **rozszedzsy się** (2), [**roszczedzsy się**].

Sł stp: **rozić się** a. **rozyć się**, *Cn brak, Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. **Znaleźć się w innych niż dotychczas miejscach** (95) :

a. *O ludziach; abire, discedere Vulg, PolAnt; digredi, dimitti, ire, reverti Vulg; diffundere se, egredi, recedere, venire PolAnt* (61) :

α. *O wielu: opuścić jakieś miejsce, udać się w różne strony* (48) : Potym Ezop wezwał łowcow/ Kazał doftać młodych orłow: Aby fie rychley rozezli/ A czerzy mu ich przyniefli. *BierEz Gv*; [Żydzi naradzają się przeciw Jezusowi:] A przeto niżli fie rozeydziemy/ dokonáymy tego/ którego dnia/ ktorým obyczaiem iątz ij zabitz go chcemy. *OpecŻyw* 82v; *ForCnR Ev*; Zatym się Rada rozeszła, a posłowie żałościwi odeszli *Diar* 60, 56; *RejWiz* 33, 34; Thedy rzekł Eśdrás: Rozeyćcie fie/ iedźciefz natłufćzłfe rzeczy/ y piyćie co naflodłfe pićia *Leop* 3.*Esdr* 9/52, 3.*Esdr* 3/3; *BibRadz Num* 11/8, *Dan* 13/7; *BielKron* 7v, 43, 59, 197, 318v, 410; Rozezli fię przeto posłowie z rofkazania Krolewkiego *BudBib Esth* 3/15; *MWilcHist* L3v; Moi Pieszy Błekitni, iuz się rozeszli wszyscy *ActReg* 27, 15, 27; A gdy fię rozezłó zgromádzenie/ poźłó wiele z Zydow y z nabożnych nowonáwroconych zá Páwłem y Bárnábálfem *WujNT Act* 13/43, s. 463, 515; [Apoftółowie rofzczedzfy fie opowiadáli wlfzędzie [!] Ewányelią P. Krytufowę. *PowodKaz E2*].

rozejć się do czego [= *dokąd*] (12): *Leop* 2.*Mach* 12/12; A rofpućił był Iozue lud/ y rozezli fie fynowie Izráelscy káždy do dźiedźictwá fwego/ áby poľiedli ziemię. *BibRadz Iudic* 2/6; A widząc Izráelczycy iż vmárł Abimelech/ rozezli fie káždy do mieyfćá fwego. *BibRadz Iudic* 9/55; to rzekfzy [starszy do Judyty] wyfzli z oney komory/ á rozezli fię káždy do vrzędu fwego. *BudBib Iudith* 8/23, *Ex* 18/23; z obu ftron bitwá iednáko trwála áż ie noc rozwiódłá/ rozezli fie do fwych namiotow *BielKron* 105v, 139v, 314v; *RejPos* 238; *BudBib Iudith* 8/23, 2.*Par* 10/16; [uczniowie rzekli do Jezusa:] Roľpućże ie [tłumy]/ áby fię rozfzedzfy do blizkich wśi y miáľteczek/ kupili sobie pokármow *WujNT Mar* 6/36.

rozejć się k czemu (1): *ForCnR* B2v *cf* **rozejć się dokąd**.

rozejć się na co (1): Potym [panny po uczcie] wczynią wáletę/ Rozeydą fie ná kompletę. *BielKom* G3v.

rozejć się po czym (5): Krolowáli Izráelitowie w zyemi Kánánejskiej lat 261. mieřcy VII. pod XVIII. krolow/ wřákże wiele ich było wciekło do kroleřtwá Iudá [...]/ wiele fie ich też rozeřzło po okolicznych kráinach *BielKron* 89, 141v, 337; A rozeřzli fie řludzy iego [pana wyprawiającego ucztę] po drogach/ zebráli wřzythki co ich náleřli *RejPos* 238; *WujNT* 511.

rozejć się skąd (1): *LibLeg* 11/62; [I gdy jednego czasu dla ich niezgody nie sprawiwszy nic, musieli sie z rady rozić, głosem wielkim zawołał Temistokles: [...]] *PismaPolit* 293].

rozejć się dokąd (1): Y pořiedziáwřzy [dworzanie]/ gdy czas báczyli/ wřzytcy fie rozeřzli/ iedni na zámek ku panu/ a drudzy każdy k řweé potrzebie. *ForCnR* B2v.

cum inf(1): Rozeřřli fie tedy wřřlytcy ieř y pić/ y wřzywác *Leop* 3.*Esdr* 9/55.

Zwrot: »rozejć się w zagony« [szyk zmienny] (2): *BielKron* 439v; Ktoby ie [Tatarów] chćiał gromić albo porázić/ w ten czas nalepiey tráfiác ná ich Woyřko gdy fie w zagony rozeydą *BielSpr* 67v.

ř. O dwóch: rozstać się, odejść jeden od drugiego; *abscedere PolAnt* (13) : *KochZuz* A2v; y zořtał ná całą noc [řw. *Benedykt u swej siostry Scholastyki*]/ o Bořkich rzeczách y przyřřłym kroleřtwie řlodko znią bez řnu rozmawiáiąc// [!] alř fie názáiutrz rozeřzli. *Skarřyw* 252, 601.

rozyść się do czego [= *aby się czymś zająć*] (1): Dofyc řye yuř teraz mowřlo/ á czas řye nam do czego inego rozyřć. *KromRozm II* y2v.

rozejć się z kim (4): Ták Rurał [...] rozřřdł fie s chłopyęthy yáko z dobremi ludźmi *GliczKsiąř* H8; *Diar* 31; Y ták fie rozeřzli/ Theophilus z onym Zydem ráduiąc fie oney hániebney zgubie řwoiey. *Skarřyw* 171. Cf »rozejć się z sobą«.

Zwoty: »rozejć się jeden od drugiego« (1): Stáło fie przeto rozdráznienie/ ář fie rozeřzli [*Paweł i Barnaba*] miedzy řobą ieden od drugiego [*abscedere eos ab invicem*] *BudNT Act* 15/39.

»rozejć się miedzy sobą, z sobą« (1:1): *BudNT Act* 15/39; Zá ziechánim á rozmowámí długimi rozeřzli fie s řobą [*Mitridates i Datames*] *Phil* H2.

»rozejć się w pokoju« [szyk zmienny] (2): *BielKron* [853]v; A chcę, aby Trojanie i Grecy w pokoju Rozeszli sie, poniewář siła cierpią w boju *KochMon* 22; [Iuř teraz nie gadajwa, w pokoju się wczas rozejdźwa. *DramStp I* 621].

»rozejć się precz« (1): pytał Ezau ná řyny iego [*Jakuba*] wiele ich ma/ á obaczywřzy był rad/ pořegnawřzy fie řpołu obyczáiem řwym/ rozeřzli fie precz. *BielKron* 15v.

»řpołu się rozejć« (1): Tedy fie řpołu rozeřzli [*discesserunt ad invicem*]/ á wroćiwřzy fie/ przyřřli na iednoř mieyřce. *BibRadzDan* 13/14.

b. O zjawiskach i procesach organicznych (7) :

[*rozniść się przez co*: przeto ácz té rzeczy máią z nim wařń przyrodzoną [tj. *salsa, drzewo i china z przymiotem, tj. chorobą weneryczną*], trudno ináčzey wypędzon być miał, iedno przydawszy im rzeczy coby sye po wszystkim ćiele przez wszytki meaty rozniść łatwie mogła *OczkoPrzymiot* 100, 249.]

rozejć się po czym (3): Czemu po wielkiej praci miło bywa řpanie y barzo twarde. (–) Bowiem ciepło przyrodzone ktore fie było czařu prace rozeřzło po wřzithkich członkach, wřzitko fie do zořádka zchadza *GlabGad* L2, D3v, L; [*OczkoPrzymiot* 100, 249].

rozejć się w czym (żywotne) (2): CZemu niektóre zwierzęta flepo fie rodzą, iako łzczenięta, kocięta, etc. (-) Bowiem takowe iefzce nie bywaią prawie doftałe gdy fie rodzą, gdiz iefzce w nich żiwność pokarmu nie doftatecznie fie rozeydzie. *GlabGad* B4v, E3.

rozejć się dokąd (4): Bowiem wtakowych [*małych zwierzętach*] cieepło [!] przirodzone gdi fie niema gdzie rozejdz, zchodząc fie fpołem gorętfze bywa *GlabGad* E3; zwierzęta wielkiego fercza bywaią boiazne, bowiem w nich ciepło ma fie gdzie rozeydz *GlabGad* E3, H7v, P4v.

c. *O zjawiskach fizycznych* (4) : [*sok z meatów ziemnych*] nierychléy fye zsiada [*w zimie*]/ niż lecie/ kiedy fye óno ciepło roznidzie á fłońce ie do siebie wyciąga *Oczko* 9.

Fraza: »głos [*po czym*] rozszedł się« (1): Głos po morzu/ y brzegách rozfzedł fie ftráfzliwy *GórnTroas* 17.

Zwrot: »na wsze strony rozejć się« (1): Ták [*tj. jak promienie słoneczne*] twoich cnot promienie/ w koło ná wfze ftrony Rozefzły fie *SapEpit* [B2]v.

α. *O ruchu planet* (1) : Pięc gwiazd infzych zoftało które nie należą Do téy liczby [*gwiazd stałych*]/ lecz wolno z Zodiákem bieją: [...] Ich látá fą leniwé: á gdy fye rozyydą/ Nierychło ku onému kréfowi zás przyyda. *KochPhaen* 17.

d. *O zjawiskach społecznych: rozpowszechnić się, zyskać rozgłos; procedere, proficisci Vulg; dimanare Mącz* [*w tym: gdzie*] (4) (6) : HEber fyn Sale od ktorego idą Zydowie/ ten nigdy nie był poftufzen w tym błędzye Niemrotá/ przeto zówždy w iego domu fudzy byli prawdziwi Boży/ y ięzyk iego Zydowfki ná mieyfcu zoftał/ ále inych po rozmáitych kráinach fwiátá fie rozfzedł. *BielKron* 7v; Dimano, Rozeyć fie/ Rosciiec fie *Mącz* 89b; *Ortae leges et distributae ab Atheniensibus in omnes terras, Rozefzły fie* [*prawa*] po wfzech páńftwách. *Mącz* 464a; Abowiem od was zábrzmiało fłowo Páńfkie: nie tylko w Mácedoniei y w Acháiei/ ále fie *tez* rozefzła ná wfzelkim mieyfcu/ wiará wálzá ktora ieft ku Bogu *WujNT* 1.*Thess* 1/8.

rozejć się skąd dokąd (1): Skąd fie do wfzytkich kościołów tá Trádicya álbo podanie rozefzło. *WujJud* 186v.

Fraza: »sława rozeszła się« (1): Tedy poználi ifz Pan Bog był z Iozuem y fława iego rozefzła fie po wfzytkiej ziemi. *SkarŻyw* 502.

Zwrot: »rozejć się po wszytkiej ziemi« (1): *SkarŻyw* 502 *cf Fraza*.

e. *O wiadomościach: stawać się znanym w wielu miejscach; exire Vulg; emanare, pervadere Mącz* [*gdzie*] (16) :

Frazy: »głos, dźwięk się rozszedł« = *exiit sonus Vulg* [*szyk zmienny*] (6:1): *Leop Rom* 10/18, AAA2; *WujJud* 4; *ReszPrz* 105; Po wfzytkiej ziemi rozfzedł fie głos ich [*apostolów*]/ y ná kráie fwiátá fłowá ich. *WujNT* 515, *Rom* 10/18; *JanNKar* G4.

»rozeszła się powieść« (1): Y rozefzła fie o nim [*Jezusie*] tá powieść [*exiit hic sermo*] po wfzytkiej Iudfkiej ziemi/ y po wfzytkim pográniczu. *WujNT Luc* 7/17.

»rozeszła się sława [= wiadomość]« = *abiit opinio, fama exiit, processit rumor Vulg; emanavit a. pervasit fama Mącz* [*szyk zmienny*] (6): Y wrocił fie zás Iezus w mocy duchá do Gálileiei/ á rozefzła fie o nim fłowá po wfzytkiej kráinie. *Leop Luc* 4/14, *Matth* 9/26 [2 r.]; *Emanavit fama per totam urbem, Rozefzła fie sławá* po wfziftkim mieście *Mącz* 208b, 473a; A gdyż tám przyiáchał rozefzła fie

sławą po wżyfłtkim mieście/ że lekarz bárzo doświadcżony przyiáchał *HistRzym* 64; *WujNT Matth* 4/24, *Mar* 1/28.

Zwrot: »po wszy(s)tkiej ziemi, na wszystkich świat, po wszystkim świecie rozejć się« = *in omnem terram exire Vulg* [szyk zmienny] (5:1:1): *Leop Rom* 10/18, AAA2; O niedopieroć Pan Bog prawdę fwoię świata oznáymić raczył/ przez Doktory wálze: ále [...] náprzod przez iedynego Syná fwego/ á potym przez Apoltoły święte/ y ich namiáftki á potomki: ták; że ná wżyfłtek świat rozfzedł fie głos ich *WujJud* 4; *ReszPrz* 105; *WujNT* 515, *Rom* 10/18; *JanNKar* G4.

2. Zaniknąć, przestać istnieć (8) :

a. O zjawiskach organicznych, zwłaszcza chorobowych (6) : Naprzod czarna Halena z prześnym miodem rozpułczżona/ á tym nafiniałe miełtce pomazuy/ rozeydzie fie liność. *FalZioł* V 78, I 12d; [którą [maścią] dwa kroć przez dzień plałtrem przykłáday/ vznáłż żeć fie prędko rozzeydą [zołzy]/ á potem wynidą *SienHerb* 518a].

rozejć się od czego (1): ślazowy korzeń ná czczo zeżwawfzy/ przyłóż/ od thegoć fye téż wólki guz rozeydzie. *SienLek* 129.

rozejć się pod czym (2): Też gdy Nać rzodkwianą w winie wwarzisz/ fpiołynkiem, á potym ftłuczefz z oliwą, á tego ziela przilożisz na thwardość fledżiony, rozeydzie fie pod tym thwardość *FalZioł* I 116d, III 33d.

Szereg: »zginąć albo się rozejć« (1): [wszystkie składniki leku] roftwórż mlékiem z romanowégo ziela á ná guz przyłóż/ tedyć zginie álbo fye rozeydzie *SienLek* 129.

b. O zjawiskach fizycznych (2) : Nebulae diffugiunt, Rołchodzą fie mgli/ et diffugient magis exorto sole, Y rozeydą fie dáley yáko słońce wzeydzie. *Mącz* 138d.

Przen (1) : ktoremu [Bóg swemu słowu] wdzielił ábo wżyczył iftności/ áby iáko náłze słowá ná wiátr fię nie rozefzł/ ále áby téż potym Bogiem było *CzechEp* 256.

3. Roztopić się, rozpułnąć się (4) : *FalZioł* I 117c; Lingo, Liżę téż w vsćiech dzierzę áż fie rozeydzie. *Mącz* 194b, 99b; Ná złé iádowité ładzele álbo wrzody/ náłyp háłunu w Wino paloné/ áż fye rozeydzié/ á tym go dwa kroć przez dzień pomázuy. *SienLek* 128.

4. Ulec przemianie, zmienić się, obrócić się w coś [w co] (1) : [W dzień sądu ostatecznego] Niebo z wielką nawáłnością poydzie/ wygore ziemiá z nieczyłtości fwoich/ żywiołá w ciepło fie rozeydą/ nie iżby fie skáżiły ale w lepłze fie obroćą. *BielKron* 467v.

5. Zostać wydatkowanym, zużyty na utrzymanie (1) : Posłowie ślali doPana Podskarbiego opieniádze Poselskie aż z in frigidi odpowiedział rozeszły się *ActReg* 6; [*LustrRaw* 138].

[*rozejć się na kogo*: anno 1582 na rzemieśniki w tym roku rozszedł się garniec [masła] *InwBiskWłoc* 1582/226.]

Synonimy: **1.a.** rozstać się; **d.**, **e.** rozgłosić się, rozlać się, roznieść się, rozsiać się, rozslawić się, rozslýnąć się, rozszerzyć się; **e.** rozlecić się.

Formacje współrdzenne cf IŚĆ (Errata).

Cf **ROZESZŁY, ROZEŚCIE**